

የጥንት

የአንድ ከዚን ቁጻፍ

(Earliest Old Testament Manuscripts)

የመጀመሪያ የለም

ጥንቃቄ

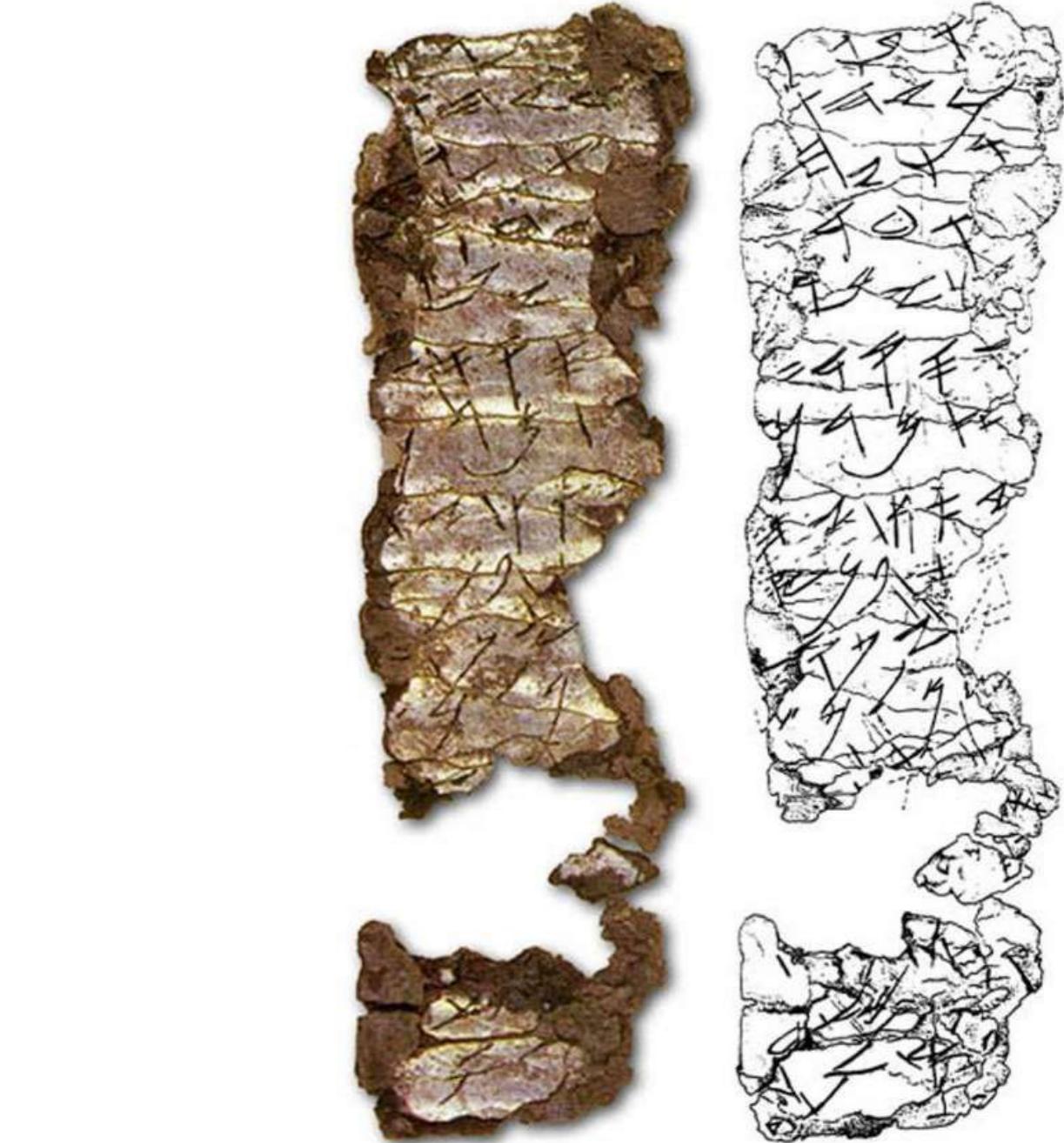
(Primary Sources for OT Textual Criticism)

□ የብር ካታ

(Silver Amulets)

የተቀበለ ዘመን ከ 700 ዓ.ም በፊት

- ከመት በህር ጥቁልሎች 500 እመት በራት ቅድመው ነበሩ::
- ከተገኑ ቅራጭዎች መግከል አንዳ ዘንት 6:22-27 የለው ክፍል ነው::
- የተጀመገጥ በጥንቃዊ እብራሪስ ነበር::
- ይህ ደሁፍ በጣም አሰራረን ነው ፈማክናያቶም የዘሁልቁ ደሁፍ ከሚሰራቸች ደሁፍ ጋር በጣም ተመሳሳይነት እለው::

- - הברך (כ)

- אֱנִיה ר - May the LORD bless you and guard you -
- בָּרוּךְ יְהוָה וַיִּשְׁמַרְךָ בָּעֵת - (Yehārēkh-khā Adhōnāy veyishmerēkhā ...)
- שִׁיבְרָכְךָ יְהוָה ר May the LORD make His face shed light upon you (י)שְׁמַרְךָ יְאָרֶךְ יְהָ - and be gracious unto you -
- פָּנִים יְאָרֶךְ יְהָ פָּנִים אֶלְיךָ וַיִּחְנֹן רִיחָה (אל)יכָ וַיִּ - ("Yā'ēr Adhōnāy pānāw ēlekhā vihunnékkā ...)
- שְׁמַע לְךָ שׁ לְךָ (כ) May the LORD lift up His face unto you and give you - - - - peace -
- יִשְׁאָרֶךְ יְהָ פָּנִים אֶלְיךָ וַיִּשְׁלֹם לְךָ שְׁלֹום - - כָּמָה - - - - ("Yissā Adhōnāy pānāw ēlekhā viyāsēm lekhā shālōm.")
- רְדָבָב - - - -

□የመት ባህር ተቋልሎች

(Dead Sea Scrolls)

የተቀበለ ኮሙን 250ዓ.ም -100 ዓ.ም

- በ 1947 ባዕረት ባህር በስት ምኑራዊ ቅዱሬን በሚባል ወሰን እንደ እረኛ የጠናበትን ፍጥል ስራዳግ የመት ባህር ተቋልሎች አገኔ፡ በቀምሬን 12 ውስጥ የተገኘ ሲሆን 972 ጥቅልል (scroll) እና ቁርጥረመቶች (fragment) ይሁድ ተገኘታዋል፡፡
- የመት ባህር ተቋልሎች ከአስተር እና ነህምያ በስተቀር ሁሉም የበላይ ከፊን መጽሑፍዎችን ከተወስኑ አዋል፡ መጽሐፍት የዚ በከራ ዕብረዙት አዋጅ ስልት ይዘል፡፡
- በዋና እንደ 1946 መለያ የእሳያን ጥቅል እና የእንባቀብ ጥቅል ከነማብረራው ተገኘታል፡፡
- ጥቅለዎች የተቀኑት ከተነበረ በቻ ወደ እናበረ ይሁኑ የሥነ ይሁኑ ሪፖርት ቤት መሆኑ ለበላይ ከፊን ይሁኑ ተናት ስራ እኩላ መቋሚ ነው፡፡
- የበላይ ከፊን የግራኩ ቅዱ (የሰባ ለቋናት ተርጉም) ባዕረት ባህር ተቋልዎች ወሰን በቀርጥሶ መልካ ተገኘታል፡፡

□ የሰማርያን ፊልተቻት

(Samaritan Pentateuch)

የተቀበለ አመል 127 ዓ.ም

- በፊል አጠራኑ የሰማርያን ፊል ይበላል ጥዢነያቸው
ደንግም 5ኛን የህግ መጽሑፍ በታች ስለሚይዝ ነው::
- የሰማርያ የተበለበት ጥዢነያቸው ደንግም ካበበለሁን የጊዜ
በፊል አይሁዳዋልን ስማርያዋያንን ሲያወጣሁትው
ለፈሳቻው የቀዶት የመሰኔ ሁግ መጽሑፍ ተቋም ስለሆነ
ነው::
- ከጥንትም ፎምር የተለየ ባህል ስለለው የሰማርያን
ቴንተቱ ለበረድ ካዲንን ዘመኑዋ ጥናት መቋሚ ነው::

The Samaritan Pentateuch

An Introduction to Its Origin, History, and Significance for Biblical Studies

Robert T. Anderson and Terry Giles

□ናሽ ፅንጻ

(Nash papyrus)

የተፋወች ኮመን 169 ዓ.ም – 37 ዓ.ም

- በ1902 ደብዳቤ እል ናሽ (W. L. Nash) በተባለ በውቅቱ
የመጀማሪ ቁጥር ማህበር የኩል በነበር ስው የተገኘ
የአሰርቱ ታክክሷት ቁጽ ነው ::
- ከዲ 20:2-7፣ ከዲ 5:6-21 ላይ ያለውን አሰርቱ ታክክሷት
ይይዛል::

ወዲ መሸጥ

(Wadi Murabbat Manuscript)

የተዘጋጀ ኮመን 132 ዓ.ም – 135 ዓ.ም

- 1951 የተከማሩ ነገር አበልት በዋዲ መሸጥ ውስጥ
በሚገኘው ውስጥ የገኘትን ጥቅል እና ቁርጥራው ይዘው-
ውል አርከያለውነት ወሰኑ::
- አምስቱን የእረት መጽሐፍ ተ (ዘመኑት፡ ዘመኑ፡
ዘመኑ፡ ከተለቁ፡ ዘመኑ) እና የእሳያን መጽሐፍ
በበርካታ ቁርጥራው መልክ (fragment form) በዋስት
ውስጥ ተገኘተዋል::
- 12 የታኅናን ካብደት መጽሐፍ ተ በጣም በተማሪ መልክ
ተገኘተዋል ::

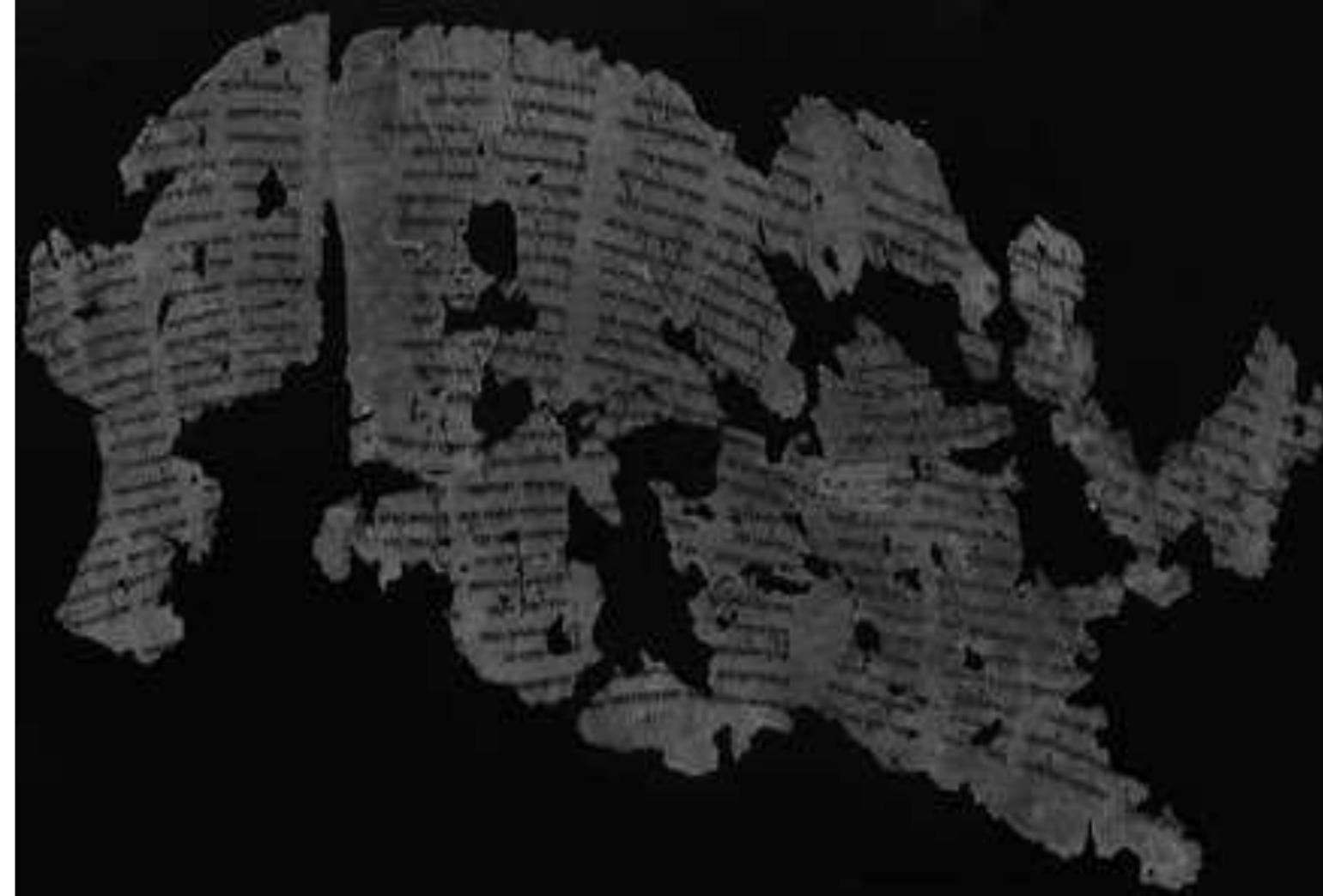

ማስዳ

(Masada Manuscripts)

የተፋለ አመን 73 ዓ.ም በፊት

- በመት በሁር በሰተምዕራብ የሚገኘ የተፈጥሮ ወቅኑ ነው::
- 1963-1965 በማሳደ በተከሃድ ቁጥርመዳሂና ቁጥርዋና ነው:: እና አዋልና ድህንችን መያዙ ተፈልጋቸው::
- የኩጥ በይማወያን ከተወረጋበት ከ 73 ዓ.ም በፊት በግልጽ በሚታየ ፈላጊ የተዘሩ ዓይነ::
- ከፍተረት፣ ካሌዋይያን፣ ከዲግም፣ ስዝቅኬል እና መዝመሪ ደዊት በቀርጥሏች መልካት ተገኝተዋል::
- የታናናሽ ነበያት መሻሻል በግረክኛ ተጽሑፍ ተገኝተዋል::

ውዲ ክበራ (ኅብድ ፍስር)

(Wadi Habera)

የተቀበለ አመት
ዘመን 13:2-16 – 130 ዓ.ም
ከ1000 – 1400 ዓ.ም

- የዘመን ተቀብል እና ማረጋገጫ የዚያ
በቅርቡ መልካም 12 ኃላፊ የታናናን ነበር መጽሐፍ
ደንብ በግብር ቀንቃ በተማሪ መልካም ተገኘዋል::
- የዋና ክበራ የግብር ድህን የኢትዮጵያውያን ስም
(ባንክ) ወደ ሲደተገኘ በጥንቃቄ ዕብዳቤ የ
ደንብ መሆኑ::
- የዋና ክበራ የዕብዳቤ ድህን ከሚከራከሩ ድህን
ወደ ከፍተኛ ተመሳሳይነት አለች::

□ גִּנִּזָּה פְּרַגְּמָנֶט

(Genizah Fragment)

9+960+ הׂמֵן 500 -1400 א.ד

- הֵבֶר בְּצָה 1015 א.ד עֲמָתָה וְלֹא
רְתִינָה וְלֹא נְאָמָר לְבָנָה לְבָנָה
סְמָכָה נְעָמָן: עַכְשָׁוִיל וְלֹא
מְשֻׁבָּח:
- בְּ1860 א.ד תְּפִלָּה וְלֹא
מְשֻׁבָּח וְלֹא מְשֻׁבָּח
מְשֻׁבָּח וְלֹא מְשֻׁבָּח:
- בְּ1890 א.ד תְּפִלָּה וְלֹא
מְשֻׁבָּח וְלֹא מְשֻׁבָּח
מְשֻׁבָּח וְלֹא מְשֻׁבָּח:
- בְּ1900 א.ד תְּפִלָּה וְלֹא
מְשֻׁבָּח וְלֹא מְשֻׁבָּח
מְשֻׁבָּח וְלֹא מְשֻׁבָּח:
- בְּ1920 א.ד תְּפִלָּה וְלֹא
מְשֻׁבָּח וְלֹא מְשֻׁבָּח
מְשֻׁבָּח וְלֹא מְשֻׁבָּח:

የኢትዮጵያ ስራው የተስተካክለ የሚከተሉ ሰነድዎች

(Ben Asher family & Medieval Manuscripts)

800 - 1000 ₩.₩

- የበን አስር ቤትሰብ ከ 800 – 1000 ዓ.ም የበለቤት ከፊን
መጽሐፍ ተን በመመዘገበና በማስቀመጥ ተልቅቶ ማኅ
የተጠቀው የሚከራከሩት የህንጻ ቤትሰብ ነው፡፡
 - የበን አስር ቤትሰብ ያሳያል ተቋሙ ተቋሙ የሚከተሉት
እና በጣም አስፈላጊዎች ዓይነቶች፡-
 1. ከደከስ ከደረጃዏስ (Codex Cairensis) 895 ዓ.ም
 2. አሌප ከደከስ (Aleppo Codex) 930 ዓ.ም
 3. እራንታል 4445 (Oriental 4445) 950-1540 ዓ.ም
 4. ሌሎንግራንድ ከደከስ (leningrandenis codex) 1008 ዓ.ም

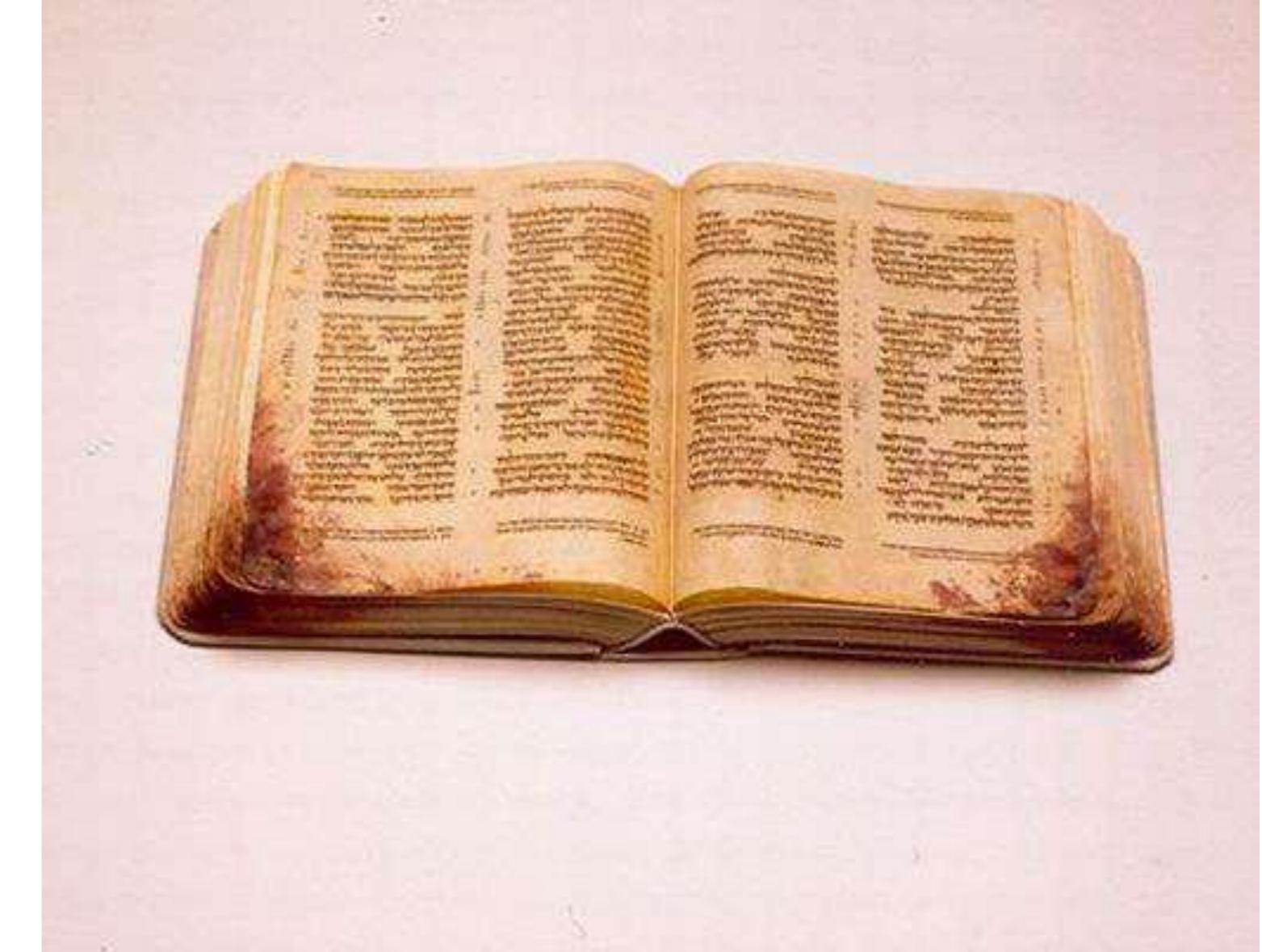

አለፕ ከፍኩስ

(Aleppo Codex)

የተቀበለ ዘመን 930 ዓ.ም

- የኩዕራን የተማሪ የብረድር ከፈት መጽሑፍ የያዘ ነው::
- 1947-1948 በፊደል ኢይሁዳ እንቅስቃሴ (anti semetic movement) ፈጻ የሚያህሉው ጠናቸከል::
- በጥም ተከከለኛ እና የተከበረ አሰራራን ስነድ ነው::
- በ 10ኛው መቶ ክፍለ ከመን መቻልመሪያ ላይ በጥብርያደሰ ተኩረ በ11ኛው ክፍለ ከመን መግበረቻ ላይ ወደ ጉባኤ ተዘርሱ በ14ኛው ክፍለዎን መግበረቻ ላይ በስርያ አለሁ በሚገኘ ኢይሁዳች የጊዜ ተቀመጣ:: እሁን በአያየትነም አሳይቷል መዝላም ይገኛል::

□ אֶלְעָד 4445

(Oriental 4445)

9+960+ מס' 950 נ.ג

- בז 950 גטף 126 עלי 2 גז ולחנוך (Folios)
בז: עלי 3 מס' 950 בז:
- 129 גטף עלי 950 נ.ג רתף 126 גטף
עלים גטף טלה פל 55 גטף 1540 נ.ג
עלים גטף עלי 950 רתף גטף:
- מס' גטף ולחנוך רתף גטף גטף
גטף גטף טלה גטף גטף 950 גטף רתף גטף
גטף:

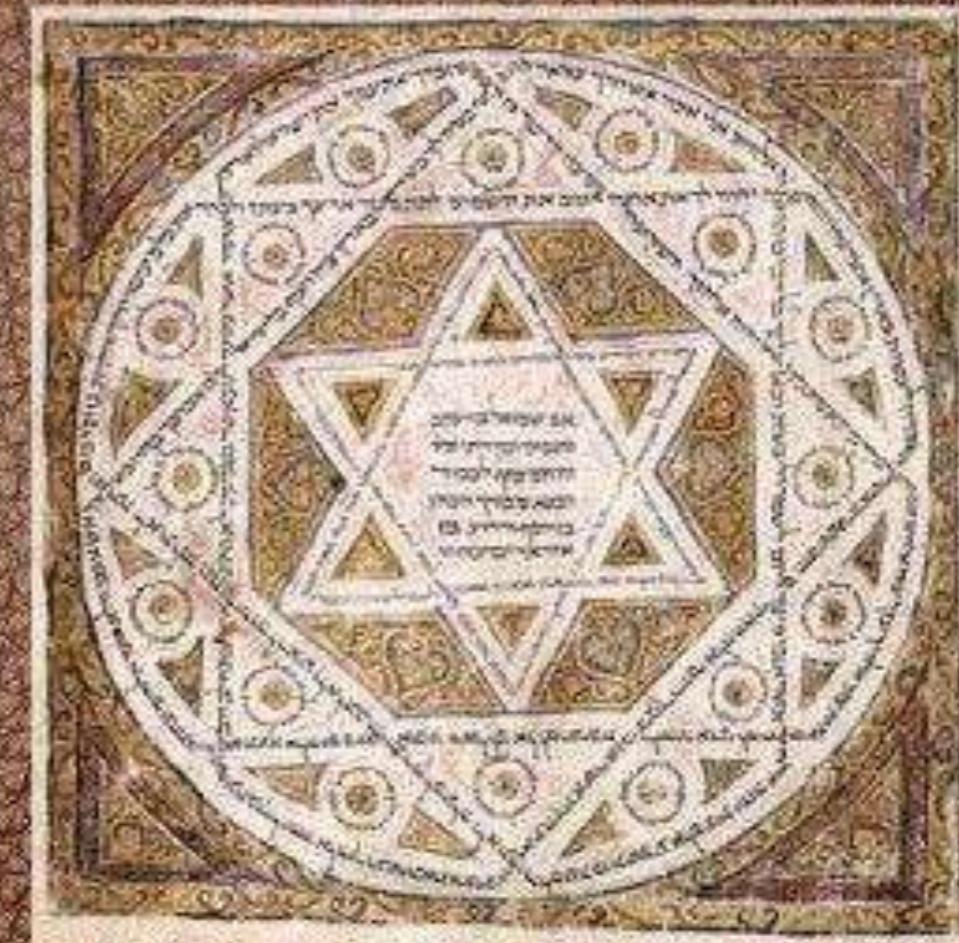
בְּאַיִלְכְּתָרְדָּעֵיר וְהַנְּפָה
שְׁמִינְיָזָא לְקֹרְבָּתָם
בְּעַלְוֹת חַבְּמָדָן
וְהַזְּבָדָה אֲתָאָנוּ
שְׁמִינְיָזָא לְזָקָר לְפָנָי
כְּזָאָשָׂא וְלִאמְרֵבְעַתִּי
מְחֹרָא שְׁלָחָא לְיָדָא אִישׁ
מְאָרָא בְּנֵמָז וְמְשֻׁחָתָן
לְנִגְיָרָע לְעַמְּיו יְשָׁרָאֵל
וְהַשְׁׁזָׁע אֶתְעָמֵי מִלְּךָ
פְּלִשְׁתִּים כִּירָא וְתָלָאת
עַמּוֹמִירָא כָּד עַנְקָתָו אַל
וְשִׁמְוֹאָלְרָא אָה אֶתְשָׁאָל
וְהַזְּבָדָה עַנְחָה חַנְחָה חַאְשָׁנָה
אֲשֶׁר אַקְרָבָה אַלְיָה זָהָב
וְעַזְנָבָה בְּגַשְׁשָׁשָׁאָל
אֲשֶׁר מְלָא בְּגַתְוֹת הַשְׁׁעָר
מְנַדְּבָה לְרִזְבָּה אַלְזָאָר

□ ለለንግራድ ከዚከስ

(Leningrad Codex)

የተቀበለ ዘመን - 1008 ዓ.ም

- በዚህ እናር የደህንት ቤትሰብ የተሰረ እና አገልግሎት
የተማሪ ቅዱ ነው::
- ከባይላም ጥርሃን ፎቶዎች በመተካት ማህር ጥቂሎችና እስከ
መከከለኛው ዘመን ይረዳ ለዘመኑ የወጥነት ስንሰለት
ያለው የበለይ ከዳን ቅዱ ነው::
- ለለንግራድ ከደከሰ ለዘመኑ መጽሐፍ ቅዱስ የበለይ
አዳን መጽሐፍት ወንድ የዕብሉይነት ቅዱ ቅዱ ሆኖ
ያገለግለል::

HEBREW BIBLE
LENINGRAD CODEX

□ 2ኛ የረብናዊ ማዕበፍ ቀዬስ እተም

(Second printed Rabbinic Bible)

- ሁለተኛ የብላይ ካዳን እተም
- እኩል በጣም ደረሰኝውን የጠበቀ ነው::
- በወሰኖ እረማይሬከ ታርጉም:: ማስረጃ እና የታወቂ
መምህራን አስተያየት እኩል::

RABBINIC JUDAISM

